

Recenze a zprávy

M i l o s l a v P o j s l: **Sepulkrální památky na Moravě a ve Slezsku do roku 1420**. Olomouc 2006, 303 str. textu, kresby a foto v textu.

Práci vydala Univerzita Palackého v Olomouci, Cyrilometodějská teologická fakulta a Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění jako Díl I. edice Monumenta Moraviae et Silesiae Sepulcralia. Členění práce: Předmluva. Úvodní studie. Mors certa, hora incerta. Pohřbívání ve starověku. Pohřbívání ve středověku. Velkomoravské období. Mladohradištní období. Pohřební místa. Podoba nejstarších náhrobků. Charakter vrcholně středověkých náhrobníků. Výtvarná podoba náhrobníků. Původní poloha náhrobníků. K terminologii sepulkrálních památek. Sepulkrální památky jako historický pramen. První pokusy o soupis náhrobků. Pokus o moderní soupis náhrobků. Současný stav soupisových prací. I. díl. Památky do roku 1420. Katalog sepulkrálních památek. A – Dochované sepulkrální památky. B – Sepulkrální památky nedochované. C – Sepulkrální památky sporné (Spuria). D – Sporné a nejisté zprávy o sepulkrálních památkách. Seznam zkratek. Prameny (Fontes). Seznam literatury. Obrazová příloha. Vysvětlivky. Unterlagen für die Zusammenfassung – Grabmäler.

Konečně vychází dlouho očekávaná práce prof. PhDr. M. Pojsla z Teologické fakulty v Olomouci o sepulkrálních památkách na Moravě a ve Slezsku do roku 1420. Tato práce má počátky již v projektu soupisu sepulkrálních v pokusech z 18. a 19. století, dále v projektu, který ve 20. a 30. letech 20. století připravovali Viktor Houdek a Antonín Kratochvíl, ale který se neuskutečnil. Současný projekt vznikl postupně v průběhu několika desetiletí. K zahájení soupisu moravských epigrafik a sepulkrálií došlo v roce 1977, v tehdejší Okresním středisku státní památkové péče a ochrany přírody v Olomouci. Po roce 1989 přichází krátce do Galerie výtvarného umění Krajského vlastivědného muzea v Olomouci. Dalším pracovištěm se stala (1990) Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění na obnovené Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Za podpory vnitřních grantů Univerzity Palackého (1994, 1995, 1996) a CMTF UP (1998) byly dokumentační práce v terénu dokončeny. Bylo možno provést některé petrografické a mineralogické analýzy vybraných památek. V dalším připravovaném navazujícím projektu (na léta 2005–2011) to bude zpracování veškerých sepulkrálních památek Moravy a Slezska nejen křesťanských, ale i židovských ve dvou samostatných řadách. Osudy celého projektu jako by opisovaly obtížnost tématu, ale také výzkumu v posledním desetiletí.

Vlastní katalog je rozdělen do čtyř skupin, každá s vlastním číslováním. Katalog zachycuje téměř na 150 náhrobků. Struktura popisu zpracovaná dlouhodobým výzkumem odpovídá všeobecnému způsobu. V záhlaví každého náhrobku je pořadové číslo, název památky, lokalita, umístění a evidence, bibliografické odkazy. Dále následují rozměry a popis vlastní památky s poznámkovým aparátem.

Význam práce je nesporný – přináší z různých prostředí náhroby ať již šlechtické nebo církevní, ve velké úplnosti jsou přiřazeny i sarkofágy jako zvláštní forma pohřbu. Práce, která je po heuristické stránce náročná, by mohla být v budoucnu doplněna mineralogickými a petrografickými studii, včetně technologických. Je nesporným přínosem a důležitým příspěvkem k dějinám Moravy a Slezska. Nejde pouze o regionální poznání historické, epigrafické a genealogické, ale také o důležitý příspěvek k vlastním dějinám. Práce M. Pojsla se zařadila k monografiím, ke kterým se budou po desetiletí vracet specialisté různých historických oborů.

BOŘIVOJ NECHVÁTAL

Seminář – P ř e m y s l o v c i a V y š e h r a d

Dne 26. září 2006 uspořádala Královská kolegiální kapitula sv. Petra a Pavla na Vyšehradě v kapitulním děkanství ve spolupráci s Archeologickým ústavem AV ČR v Praze vědecký seminář – Přemyslovci a Vyšehrad. Nad seminářem převzal záštitu Miloslav kardinál Vlček, metropolita český a arcibiskup pražský, a také Jan Graubner, arcibiskup olomoucký a moravský metropolita. Vyšehrad je místem spojeným se ságou Starých pověstí českých, byl dočasným sídlem Boleslava II. v době bojů mezi Slavníkovci a Přemyslovci. Toto druhé centrum české státnosti, kde byla i mincovna, sídlo prvního českého krále Vratislava II. (1061–1092), bylo sídlem tří generací Přemyslovců, kteří odtud vládli českému státu. Symbolické spojení s novým korunovačním řádem Karla IV., kde byly chovány „střevice a mošna“ Přemysla Oráče, zakladatele rodu, stavba baziliky sv. Petra a Pavla, místo pobytu Elišky Přemyslovny a těmto a dalším tematům byl věnován seminář. Jeho konání

se účastnilo 42 odborníků a bylo prosloveno 15 referátů, které budou zveřejněny ve sborníku Královský Vyšehrad. Seminář zahájil kapitulní děkan prof. ThDr. Jiří Huber a přítomné pozdravil probošt P. A. Doležal. Z obsahu: *V. Vaníček*: Sakralita české státnosti a personifikační role dynastie Přemyslovců v procesu christianizace a středověké modernizace. *H. Soukupová*: K interpretaci kostelů sv. Klimenta a Vavřince. *K. Malý*: Vyšehradský Soběslavův proces 1130 a počátky deliktu „crimen lease maiestatis“. *Z. Hladíková*: Závět Elišky Přemyslovny. *J. Hásková*: Vyšehrad ve výpovědi přemyslovských mincí. *D. Stehlíková*: Fragmenty tkanin a kůže z hlavního oltáře vyšehradské baziliky. *I. Kořán*: Sv. Prokop a Vyšehrad. *P. Černý*: Zobrazení sv. Václava v Kodexu vyšehradském a některé aspekty jeho ikonografie související s osobností Vratislava II. *M. Urbánková*: Kanovník vyšehradský a jeho kronika. *Z. Všečeková*: Oltář „Quo vadis Domine?“ a krátce zmíněné památky vážící se k patrocinium sv. Petra na Vyšehradě. *B. Nechvátal*: K archeologickému výzkumu baziliky sv. Vavřince. *L. Varadzi*: Středověká keramika u rotundy sv. Martina a baziliky sv. Vavřince. *F. Kašička*: Tři poznámky k podobě přemyslovského Vyšehradu. *J. Zavřel*: Petrografický rozbor jižní stěny purkrabství na Vyšehradě a charakter geologického podloží. Náklady semináře hradila Vyšehradská kapitula. Jeho součástí byla také exkurze na archeologický výzkum předrománské stavby v raně románské bazilice sv. Vavřince, dále do kapitulního chrámu sv. Petra a Pavla s klenotnicí a do nové historické expozice v gotickém kasematu, kterou připravilo Muzeum hl. m. Prahy společně s Archeologickým ústavem AV ČR. Referáty ze semináře budou v plném rozsahu otištěny ve sborníku Královský Vyšehrad III., který bude nákladem kapituly vydán v polovině roku 2007 v Karmelitském nakladatelství v Kostelním Vydří.

BOŘIVOJ NECHVÁTAL